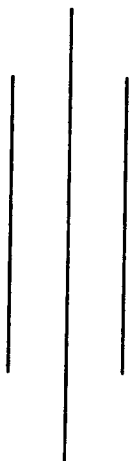

रञ्जना लिपि वर्णमाला

रञ्जना लिपि वर्णमाला
RANJANA ALPHABET

प्रकाशक
लिपि थपू गुथि, यल
ने. सं. १११५

सफू व्याक्कं अधिकार गुथि याके जुइ ।

मू :- नीन्यातका

भूमिका

लिपियागु सृष्टि आर्यावर्तया उत्तर हिमालस्थित कैलाश पति महादेवया दब दबया आवाजया शब्द तरङ्गं जूगु खः । ध्व खँ व्याकरण शास्त्रय् शुरुई उल्लेख याःगु दु । ध्व शब्द लिपियात ब्रह्मा अक्षर लिपिई परिणत यात । ध्व खँ ज्योतिष तत्त्व धैगु सफूति उल्लेख जूगु दु । उकिं शुरुया लिपिया नाँ ब्राह्मी धैगु जुल । ध्व खँ ललित विस्तर धैगु बौद्ध ग्रन्थय् खुइप्येता लिपिया नाँ उल्लेख याःगुलिं शुरुया लिपिया नाँ ब्राह्मी धका उल्लेख याःगु दु । ध्वहे लिपि विकास जुया नेपाल लिपि उत्पत्ति जूगु खः । ध्व खँ जिगु नेपाली लिपि विकास धैगु सफूति बियागु लिपि चित्रं क्यंगु दु । भीगु विभिन्न नेपाल लिपिइ दकले बांलागु कलापूर्णगु लिपि रञ्जना लिपि खः । ध्व आखः विशेष याना लुं आखः वहः आखः या ग्रन्थ निर्माण याय्गुली प्रयोग यागु दु ।

लिपि सृष्टि जुसेली स्वर व व्यञ्जन निगु वर्णय् विभाजित जुल । परिवर्तन मजुइगु स्वर वर्ण पुरुष तत्त्वात्मक व परिवर्तन जुइगु व्यञ्जनवर्ण स्त्री तत्त्वात्मक खः । गथे पुरुष तत्त्व व स्त्री तत्त्व मिलेजुया सारा संसार सृष्टि जू थें पुरुष तत्त्वात्मक स्वर वर्ण व स्त्री तत्त्वात्मक व्यञ्जनवर्ण मिलेजुया सारा साहित्य ग्रन्थ सृष्टि जुल ।

वर्ण माला ब्वंकेगु शुरु याइबले 'ॐ नमः सिद्धं' धका शुरु याई । ध्व भीगु प्राचीन परम्परा खः । थुकिया अर्थ व तात्पर्य मसीधुंकल । न्हूगु चलनं याना ल्वमंगु खः । उमा या उ महेश्वया म आखः कया ॐ जूगु खः । ध्व शिव शक्तिया बीजाक्षर खः । ध्वहे शिव शक्तियात नमस्कार याना शिव शक्ति रुपं सिद्ध जूगु वर्णमाला ब्वंकीगु खः ।

पुरुष तत्त्वयात बा धाइगु स्त्री तत्त्वयात माँ धाइगु भीसं स्यूगु हे खँ खः । तर नेपाल लिपि गुथी पिकाःगु लिपि वर्णमालाया सफूति पुरुष तत्त्वात्मक स्वरवर्णयात माँ आखः स्त्री तत्त्वात्मक व्यञ्जनवर्णयात बा आखः 'धका उल्लेख याःगु जुल । लिपि ला सिल सिद्धान्त मस्यूगु जूल । उकिं लिपिया साथ साथय् सिद्धान्त नं म्हसीकेमाःगु जरूरी दु ।

लिपि ब्वंकेगु शुरु याय् न्ह्यो नमोबागीश्वरायः धाय्की थुकीया तात्पर्य बोली शुद्ध याय् लागी वाक् रुपी ईश्वरयात आराधना याकीगु खः ।

नेपाल लिपि नेपाल भाषा नाप सम्बन्धित जूगुलिं स्वर उच्चारण देवनागरी लिसे मिलेमजू । स्त्री तत्त्व पुरुष तत्त्व हे ह्रमस्यूसा स्वर उच्चारण गथे सी । स्वर उच्चारण याय्गु तरीका भीगु संस्कृति ह्रसीके धैगु सफूति बियागु दु ।

लिपि थपू गुथी ध्व रञ्जना लिपिया वर्णमाला पिथनेत भूमिकाया च्वसु अनुरोध याना दीगुलिं ध्व च्वसु बियागु जुल । लिपिया साथ साथय् सिद्धान्त नं ह्रसीकेगु कोशिश याइ धैगु विचार याना ।

शंकरमान राजवंशी

PREFACE

The present publication of Ranjana Script alphabet 'RAÑJANĀ LIPI VARNAMĀLĀ' is a welcome addition to the literature concerning Newari script published by Hem Raj Shakya, Mr Shankarman Rajbanshi and others. The Importance of Nepalese Rañjanā script cannot be over emphasized for it is wellknown to Buddhist world such as China, Japan, Korea, Mongolia, Bhutan, Ladakh and Tibet. This script is used in most elegant manner in Buddhist monasteries, Temples and in manuscripts. A large number of Buddhist manuscripts especially prajñāpāramitā literature and monograms are found to have written in this script with gold or silver ink or both. Most of the popular mantras of Avalokiteshvara viz 'Om mani padme Hum', the Mantra of Arya Tara viz 'Om Tāre tuttāre ture Svāha', The mantra of Mañjushree viz 'Om A ra pa ca na dhi' and other are popularly engraved or written on ceiling, stones, pillars and beams of monasteries in elegant style.

Rañjanā Script is one of the most decorative scripts of Nepal. So far no significant steps have taken from the government authorities to enhance this script and popularize it although it is recognised as a national scripts. It is given a great respect and veneration from the Buddhist community rather than from the government. More publication on this script are necessary for its diffusion. We need computer soft wire on Rañjanā Script for its wider dissemination. I hope, this publication will definitely help in enhancing the study of Rañjanā Script and related literature.

MIN BAHADUR SHAKYA

गुथिया थःगु खँ

नेपाः देया तःताजि लिपि मध्ये 'रञ्जना लिपि' अति पुलांगु जक मखु कि दुर्लभ जुयावंगु लिपि नं खः । थुगु लिपि अलंकारं युक्तगु, कलां पूर्णगु, सर्वथा मनयात रञ्जन याइगु सुरञ्जित लिपि जुया थुगु लिपियात 'रञ्जनालिपि' धका धया तल । थुगु लिपिया विशेषतां न्ह्याम्हसितं ध्यानाकर्षित याइगु जुया हे थुगु लिपि आखः नीलपत्रयं लुं व वहः मसीं च्वया तःगु आपाः धया थें खनेदु । अथेहे थुगु रञ्जना लिपि आखः किया स्वना तःगु ल्वहँ पौ (शिलालेख/स्तम्भ) नं देया थी थी थासय् थौतकं धस्वाना च्वंगु दनी ।

न्हापा नेपाः देया ल्हासा नेवाः साहुमहाजनपिसं नेपाःया लेखक पण्डित पित सुवर्ण भूमि ल्हासा ब्वना यंका अनया सुवर्ण आयस्ताद्वारा कारणडव्यूह, पञ्चरक्षा, प्रज्ञापारमिता सूत्र थें जाःगु अति गम्भीरगु धर्मग्रन्थ, शास्त्र अथे हे विभिन्न देवी देवता पिनिगु धारणी स्तोत्र, मन्त्र आदियात नं रञ्जना लिपि लिपिबद्ध याकूगुलिं थुगु लिपि अभ् उप्चः प्रचार प्रसारया नापं उलि हे लोकप्रिय नं जु जुं वन । लिपा थुगु लिपिया थासा आखःया प्रादुर्भाव जुसेलिं लिपिया नापं नापं लिपिं च्वया तःगु सफू नं विश्वया थी थी देशय् न्यना वन । थौ तक नं थ्व रञ्जना लिपि आखः दूगु, थुकिं च्वया तःगु सफूतिं विदेशय् थ्यंक नेपाःया गौरव तथा वया च्वंगु दनि । तर थ्व नेपाः देया थःगु हे राष्ट्रलिपि खया नं थुकिया उचित संरक्षण बिइगु कुतः जुगु खनेमदु । थथे यक्व महत्व दया नं स्वयं, स्यने मसःया वंगु थुगु लिपिया थपू (विकास) व प्रचार प्रसार याय्गु व लिपि च्वय् ब्वने सय्के बीगु तातुनाः यलया थुगु लिपि थपू गुथि पाखें थ्व रञ्जना लिपिया वर्णमाला सकल ब्वमिपिनिगु न्ह्योने न्ह्यब्वय् दूगुलिं लय्ताया । न्हापा थुगु गुथिया न्हापागु पिथना प्रचलित लिपिया वर्णमाला फुइ धुकूगुलिं ब्वमिपिनिगु माग यात ध्यानय् तसें थुगु वर्णमालाया दुने हे प्रचलित लिपिया वर्णमाला संशोधन सहित निक्वःगु संस्करण कथं दुध्याकाच्वना ।

अन्तय् थुगु वर्णमाला सुथालाक्क पिथनेत ग्वहालीयाना दीपिं सुरेश प्रिन्टर्स (कम्प्यूटर), कम्प्यूटरया ज्याय् मय्जु दिव्या शाक्य, आखः ग्वः दय्का च्वया दीपिं सुदन रत्न, सनम व अष्टमान शाक्य, थःगु नुगः खँ बिया सफूया शोभा तथा दीपिं शंकरमान राजवंशी व मीन बहादुर शाक्य, आर्थिक ग्वहाली याना दीपिं सकल महानुभावपिं व गुथिया सकल दुजःपिन्त यक्व यक्व सुभाय् ।

लोकरत्न शाक्य

नायो

लिपि थपू गुथि, यल

रञ्जना लिपि

रञ्जना लिपि

RANJANA ALPHABET

स्वर वर्ण

VOWEL

अ a	आ ā	इ i	ई ī
उ u	ऊ ū	ऋ ṛ	ॠ ṝ
लृ lṛ	लृ lṛ	ए e	ऐ ai
ओ o	औ au	अं am	अः ah

स्वर वर्णिया आधार रेखा
GUIDE LINE OF VOWEL

अ a					
इ i					
उ u					
ऋ r					
ऌ Lr					

रञ्जना लिपि
RANJANA ALPHABET
व्यञ्जन वर्ण
CONSONANT

क Ka	ख Kha	ग Ga	घ Gha	ङ Na
च Ca	छ Cha	ज Ja	झ Jha	ञ Ña
ट Ta	ठ Tha	ड Da	ढ Dha	ण Na
त Ta	थ Tha	द Da	ध Dha	न Na
प Pa	फ Pha	ब Ba	भ Bha	म Ma
य Ya	र Ra	ल La	व Va	
श Sha	ष Sa	स Sa	ह Ha	
क्ष Kṣa	त्र Tra	ज्ञ Jña		

व्यञ्जन वर्णिया आधार रेखा
GUIDE LINE OF CONSONANT

क क
Ka

ख ख
Kha

ग ग
Ga

घ घ
Gha

ङ ङ
Na

च च
Ca

छ छ
Cha

ज ज
Ja

झ झ
Jha

ञ ञ
Ña

ट ट
Ta

ठ ठ
Tha

ड ड
Da

ढ ढ
Dha

ण ण
Na

त त
Ta

थ थ
Tha

द द
Da

ध ध
Dha

न न
Na

प प
Pa

फ फ
Pha

ब ब
Ba

भ भ
Bha

म		
Ma		

य		
Ya		

र		
Ra		

ल		
La		

व		
Va		

श		
Sha		

ष		
Sa		

स		
Sa		

ह		
Ha		

क्ष		
Kṣa		

त्र		
Tra		

ज्ञ		
Jña		

रञ्जना लिपिया विशेषता

मेमेगु लिपि स्वयां रञ्जना लिपि तःबला जू । थथे तःबला याना च्वय्गु याना तःगु मुख्य कारण थ्व लिपिं च्वयातःगु सफूया आखः ताःकाल तकं म्हुना मवकैत हे खः धका धाय्फु । आखः च्वय्बले आखः दुने दइगु खाली थाय् उत्तिकं न्यनी, आखः ग्वः न लिक्क लिक्क च्वइ । निगः वा निगलं उप्च आखः चिंकेबले न्हापांगु आखः च्वय् लाका छसिकथं क्वय् चिंका हइ । थ्व लिपियात साधारण च्वसां च्वय्गु सिबें अलग्ग हे तः बलागु च्वसा दय्का च्वय्सय्केगु बांलाइ । थनं ल्यू च्वसा दय्केगु विधि न्ह्यब्वया ।

Features of Ranjana script

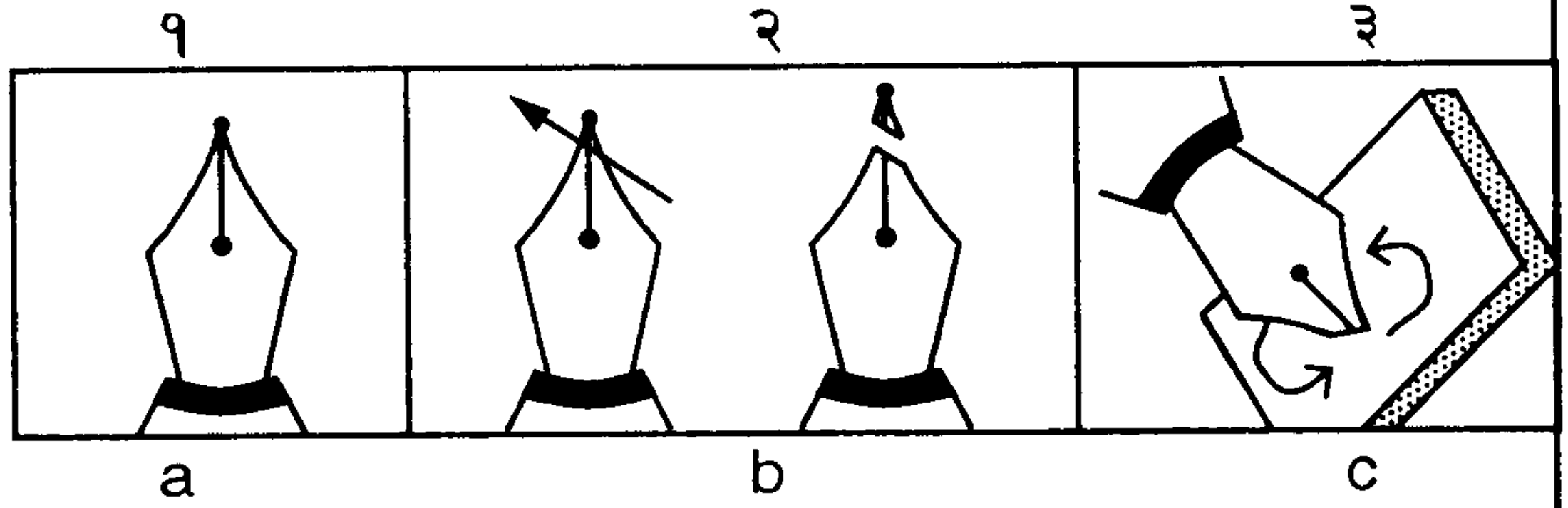
Compared to other scripts Ranjana has thick lining. The purpose of this thick lined script is to mark the paper for longer duration. The letters are uniformly written with equal space . When writing adjoined letter the first letter written first on the top and other letters are written downwards respectively. To write this Ranjana script it is better to use a specially designed pen. Following is the method of procedure.

चवसा दय्केगु विधि

चित्र नं १. साधारण फोन्टेन छपू हया दिसं

चित्र नं २. फोन्टेनया नीव चवकायात फेचूइक स्प्रिङ्ग कैचीं चाना दिसं

चित्र नं ३. नीव चवकायात पिचूगु ल्वहँतय् नाइक चा चा हुइका च्वला दिसं

Method of making pen

Fig. a. Get an ordinary fountain pen.

Fig. b. Cut the tip of the nib with spring scissors.

Fig. c. Rub the nib on a plane stone or glass and flatten the rough edge.

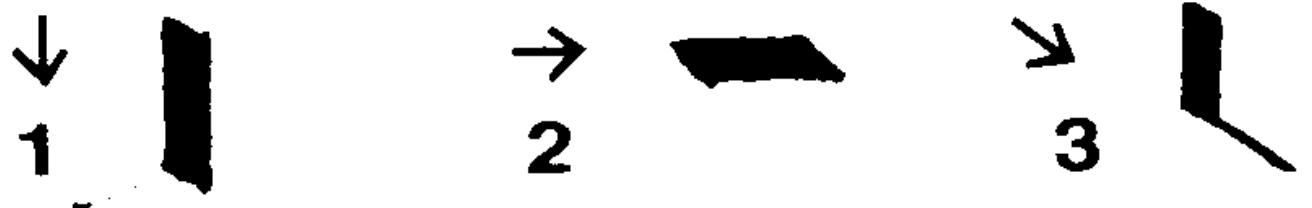
थथे दय्कागु चवसां नायु ल्हातं भ्वँतय् चवय्बले—
 क. च्वँ क्वय् साले बले ↓ तः बला जुइक च्वइ ।
 ख. खवं जवय् साले बले → तः बला जुइक च्वइ ।
 ग. खवं जवय् च्वँ क्वय् साले बले ↘ चीबला जुइक जक च्वइ ।

With this pen write softly on the paper -----

1. It writes with thick lining if drawn from top to bottom.

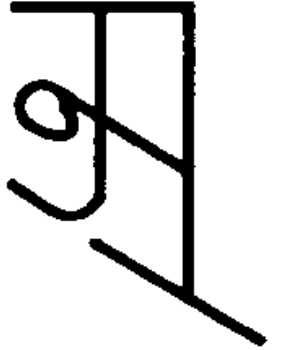

2. It writes with thick lining if drawn from left to right.

3. It writes with fine lining if drawn from left to right obliquely.

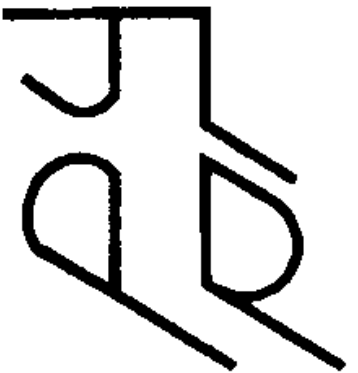

स्वर वर्ण VOWEL

च्वय्गु विधि WRITING PROCESS

अ a							
--------	---	--	---	---	---	---	---

आ ā		ओ ō		औ au		अं am		अः ah	
--------	---	--------	--	---------	--	----------	--	----------	---

इ i						इ ī	
--------	---	--	---	---	---	--------	---

उ

u

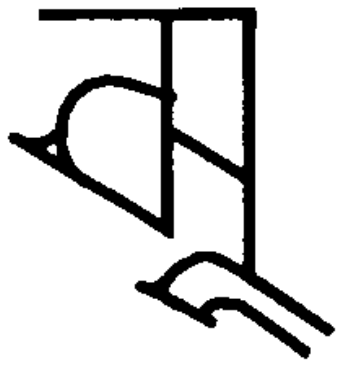
ऊ

ū

ऋ

r̥

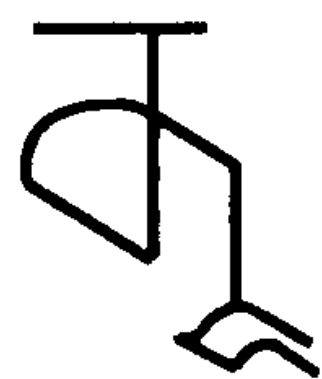
ऋ

r̄

ॠ

r̄

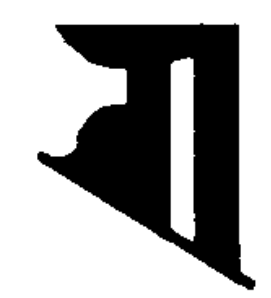
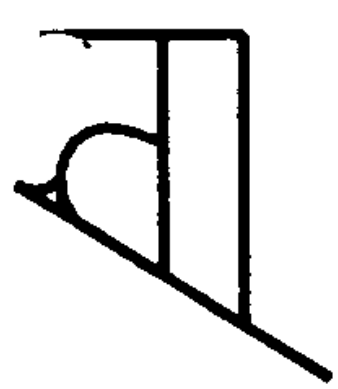
ॠ

r̄

ए

e

ऐ

ai

व्यञ्जन वर्ण (CONSONANT)

थन व्यञ्जनवर्णया आखः ग्वः या संरचना स्वरूपय् यक्व
मपाः गु थी थी आखःयात लिक्क वा क्वोसं तया पाःगु थासय्
जक वा तने/साय्माःथाय् चिं (✓) नं क्यना आखःया भिन्नता
क्यना तःगु दु ।

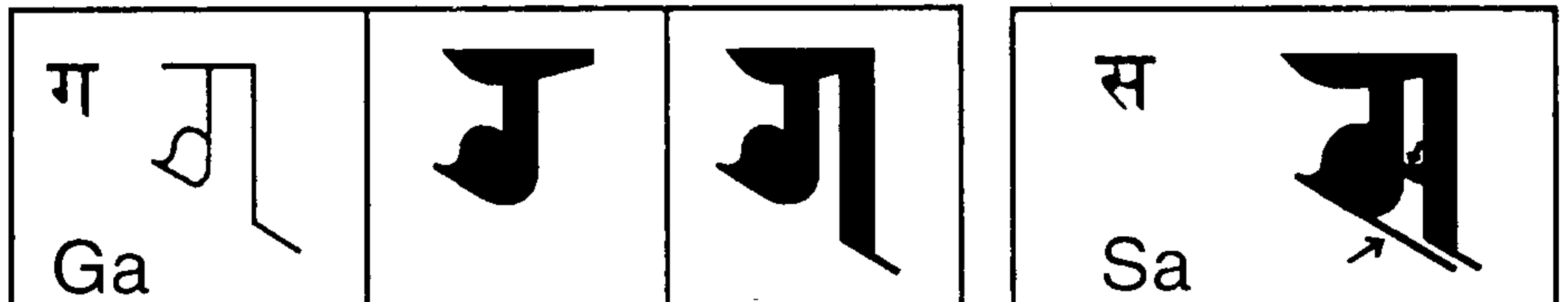
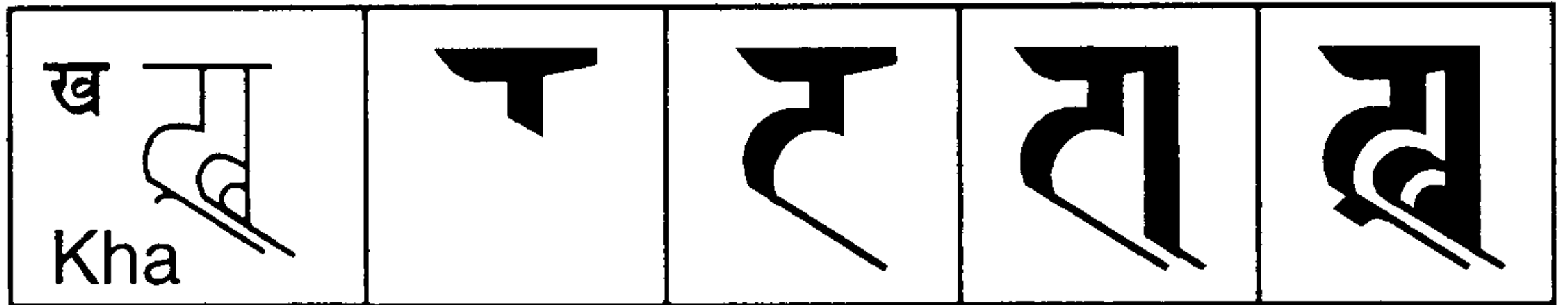
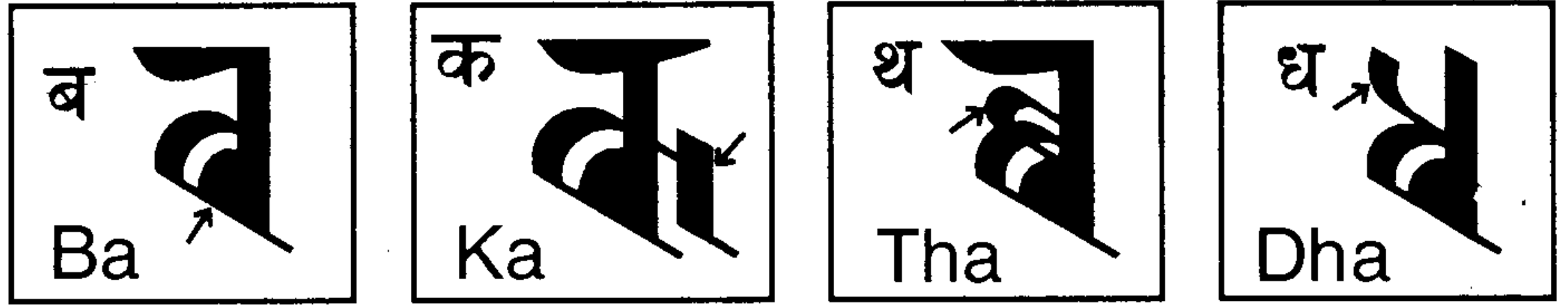
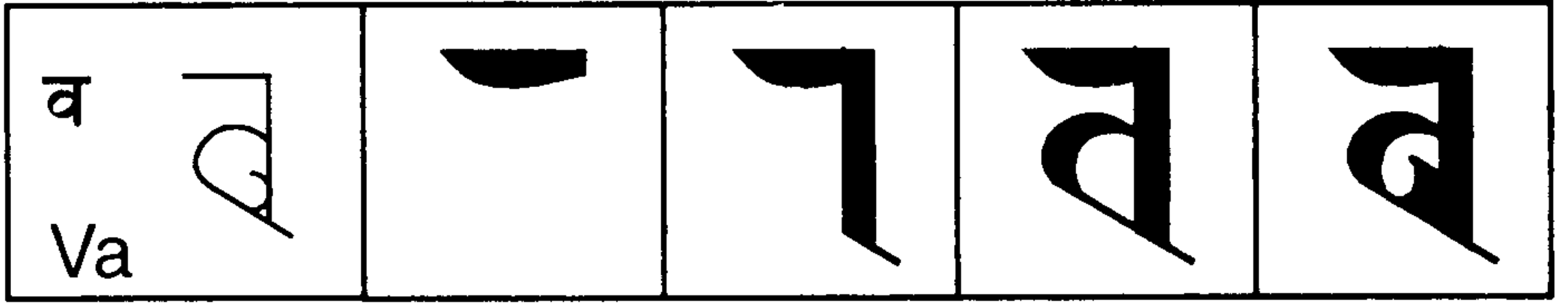
Here the different consonant Letters not differing in its structures are shown by indicating arrow head

दसु (For example) : व-वक् बध

अर्थात् वक् बध आखःया लिधंसा व आखः काय्छिं,

आखः पाःगु थासय् वा तनेमाःथाय् चिं (✓) नं क्यनातःगु दु ।

Taking 'va' as base letter, other four letters are structured easily.

द Da				
---------	--	--	--	--

ढ Dha		घ Gha		ट Ta	
----------	--	----------	--	---------	--

ड Da				
---------	--	--	--	--

ण Na		ज Ja		क्ष Kṣa	
---------	--	---------	--	------------	--

च Ca				र Ra	
---------	--	--	--	---------	--

छ Cha				
----------	--	--	--	--

झ Jha				
----------	--	--	--	--

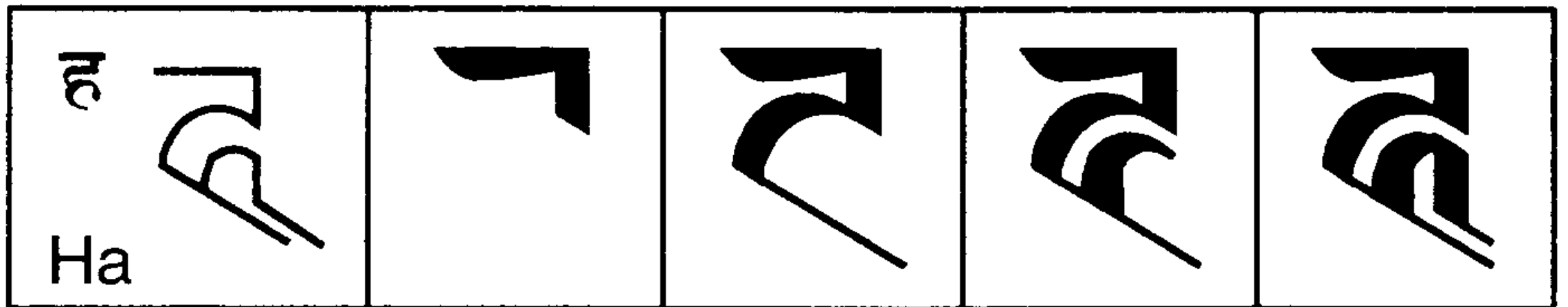
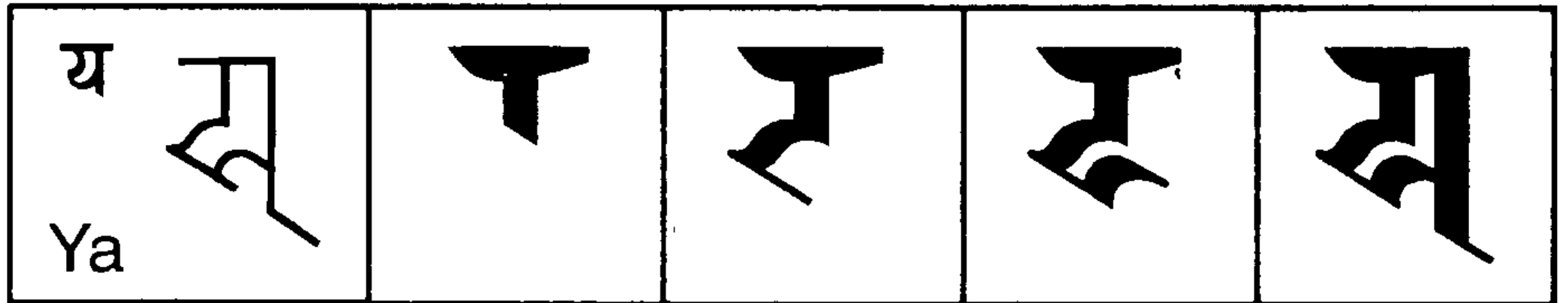
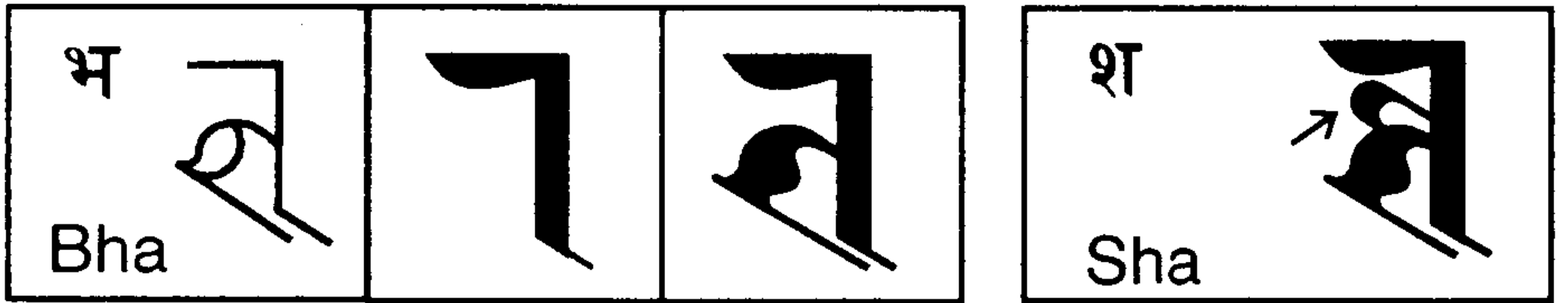
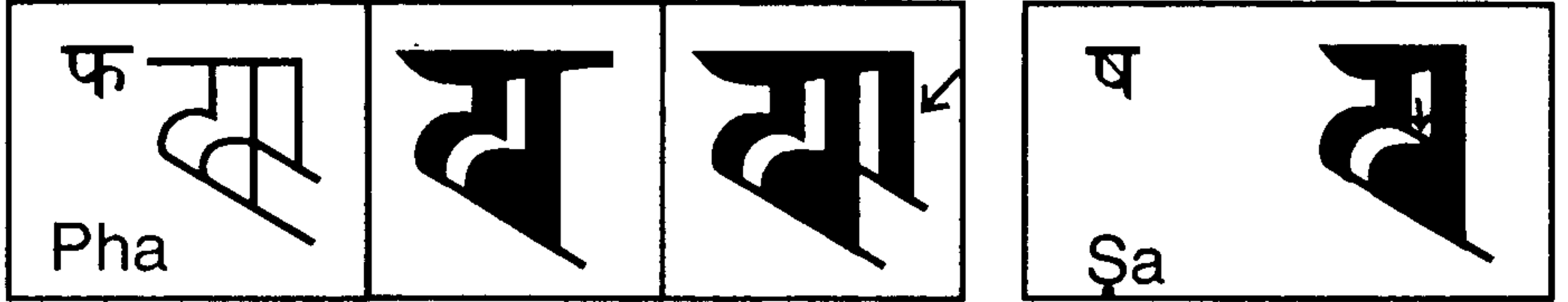
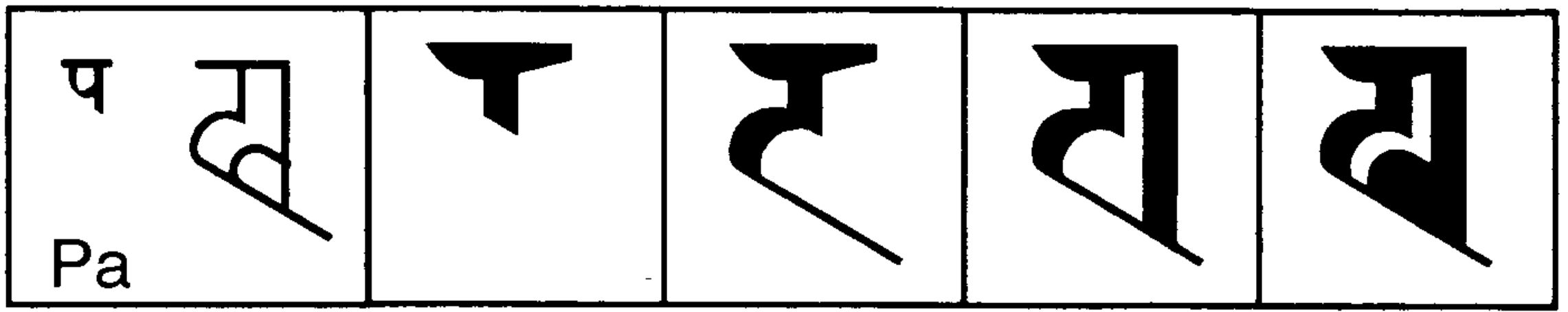
ञ Na				
---------	--	--	--	--

ठ Tha				
----------	--	--	--	--

ल La			ण Na	
---------	--	--	---------	--

त Ta			त्र Tra	
---------	--	--	------------	--

न Na			म Ma	
---------	--	--	---------	--

स्वर संयुक्त व्यञ्जन वर्ण

Vowel Added To Consonant

स्वर वर्ण 'ए' व 'ओ' चिंकेबलय्
पाःगु न्हय्गः व्यञ्जनवर्ण →

क ग ट व ब ध ष

← These Consonant are
Different with vowel 'e' & 'o'

a	a	i	i	u	u	r	r	e	ai	o	au	am	ah
क	का	कि	की	कु	कू	कृ	कृ	के	कै	को	कौ	कं	कः
ख	खा	खि	खी	खु	खू	खृ	खृ	खे	खै	खो	खौ	खं	खः
ग	गा	गि	गी	गु	गू	गृ	गृ	गे	गै	गो	गौ	गं	गः
घ	घा	घि	घी	घु	घू	घृ	घृ	घे	घै	घो	घौ	घं	घः

ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ
 व वा वि वी व व व व व व व व व व
 ब बा बि बी ब ब ब ब ब ब ब ब ब ब
 ज्ञ ज्ञा ज्ञि ज्ञी ज्ञ ज्ञ ज्ञ ज्ञ ज्ञ ज्ञ ज्ञ ज्ञ ज्ञ ज्ञ
 ष षा षि षी ष ष ष ष ष ष ष ष ष ष
 य या यि यी य य य य य य य य य य य य
 ल ला लि ली ल ल ल ल ल ल ल ल ल ल ल ल
 र रा रि री र र र र र र र र र र र र र

[illegible]

[illegible]

[illegible]

'य' संयुक्त व्यञ्जन वर्ण
CONSONANT MIXED WITH "YA"

श	स	य	क्ष	ज
ष	ह	अ	झ	च
ट	ल	इ	झ	ट
ड	व	उ	ड	ड
ण	श	र	ण	ण
त	क	ह	त	त
थ	ख	र	थ	थ
द	घ	ल	द	द
ध	भ	व	ध	ध

'र' संयुक्त व्यञ्जन वर्ण
CONSONANT MIXED WITH "RA"

क	ख	ग	घ	ङ
च	छ	ज	झ	ञ
ट	ठ	ड	ड	ण
त	थ	द	ध	न
प	फ	ब	भ	म
य	र	ल	व	श
स	ह	अ	इ	उ

‘ल’ संयुक्त व्यञ्जन वर्ण
CONSONANT MIXED WITH ‘LA’

ਸਿਹਰਾ ਕੁਹਰਾ ਜ਼ਹਰਾ ਫਹਰਾ
ਸ਼ਹਰਾ ਸ਼ਹਰਾ ਰਹਰਾ ਧਰਾਰਾ
ਜ਼ਹਰਾ ਮੋਹਰਾ ਭਹਰਾ ਬਹਰਾ
ਫ਼ਹਰਾ ਫ਼ਹਰਾ ਫ਼ਹਰਾ ਫ਼ਹਰਾ
ਮੋਹਰਾ ਪੋਹਰਾ ਚੋਹਰਾ ਚੋਹਰਾ
ਭਹਰਾ ਭਹਰਾ ਭਹਰਾ ਭਹਰਾ
ਬਹਰਾ ਬਹਰਾ ਬਹਰਾ ਬਹਰਾ
ਫ਼ਹਰਾ ਫ਼ਹਰਾ ਫ਼ਹਰਾ ਫ਼ਹਰਾ

‘व’ संयुक्त व्यञ्जन वर्ण
CONSONANT MIXED WITH " VA "

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥
 नमो भगवते वासुदेवाय ॥
 नमो भगवते वासुदेवाय ॥
 नमो भगवते वासुदेवाय ॥
 नमो भगवते वासुदेवाय ॥

'म' संयुक्त व्यंजन वर्ण
CONSONANT MIXED WITH "MA"

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

'न' संयुक्त व्यञ्जन वर्ण
CONSONANT MIXED WITH "NA"

[illegible]

पञ्चम वर्ग व्यञ्जन वर्ण

CONSONANT ADDED UNDER
EVERY FIFTH CONSONANT

				
ङ्क NKA	ङ्ख NKHA	ङ्ग NGA	ङ्घ NGHA	ङ्ङ NNA
				
ञ्च NCA	ञ्छ NCHA	ञ्ज NJA	ञ्झ NJHA	ञ्ञ NNA
				
ण्ट NTA	ण्ठ NTHA	ण्ड NDA	ण्ढ NDHA	ण्ण NNA
				
न्त NTA	न्थ NTHA	न्द NDA	न्ध NDHA	न्न NNA
				
म्प MPA	म्फ MPHA	म्ब MBA	म्भ MBHA	म्म MMA

मिश्र वर्ण COMBINED LETTERS

				
क्क KKA	क्ख KKHA	क्त KTA	क्स KSA	गग GGA
				
ग्द GDA	ग्ध GDHA	ज्ज JJA	ज्झ JJHA	ज्द JDA
				
ट्ट TTA	ट्ठ TPA	ड्ड DGA	डु DDHA	त्क TKA
				
त्त TTA	त्प TPA	त्स TSA	द्ध DDHA	द्भ DBHA
				
प्त PTA	ब्ज BJA	ब्ध BDHA	ल्ज LJA	ल्त LTA
				
ल्प LPA	ल्ल LLA	ष्क SKA	ष्ट STA	ष्ठ STHA

रञ्जना लिपि चव्यातःगु सफूया दसू
Example of Ranjana written on manuscript

				
ष्ण SNA	ष्प SPA	ष्फ PHA	रु RU	श्रु SHRU
				
स्स SSA	स्त STA	स्थ STHA	क्ष्ण KSNA	न्ह NHA
				
ल्ह्व LHVA	न्ह्य NHYA	म्ह्य MHYA	म्ह्व MHVA	ल्ह्य LHYA

अङ्कः (NUMBER)

[illegible]

इमं वयाय विगता अक्लमागमनदन्ता आकाशविश्रानि
 वृत्तना अनगतायत्तानानमः सवयाद्वानाकानि
 दन्तद्वानि उदस्युदया विमलाकयलुद्यावह्निायवह्निः
 द्वाविह्नादामिह्नादोदिह्नामवाधमाधनिायवमाधमाधः
 दधयदन्ता नमयनसयसवयायानिमयवयववन्तः

[illegible]

प्रचलित नेपाल लिपि वर्ण माला

प्रचलित नेपाल लिपि
वर्ण माला

Popular Nepal Script

ALPHABET

देछा

भीगु जन्मभूमि नेपा: देया आदिगु सुप्रसिद्धगु धर्मकीर्ति श्री स्वयम्भू महा चैत्य जुल । थुकियागु दर्शन व पूजन निम्ति थन सद्गुरु वागीश्वर मञ्जुश्री बिज्याना लि कालि इदया ल: छ्वना मञ्जुश्रीकृत रम्य भूमि दय्का बिज्यागु जुल । वसपोल गुरु मञ्जुश्रीया प्रभावं थन अनेक शास्त्र विद्याया रचना जुल । लिसेलिसैं त:ताजिया आख: सृष्टि जूगु खनेदत । ध्वहे कारण वसपोल गुरु मञ्जुश्रीयागु गुणानुस्मरण कथं थौतक भीसं सर्व प्रथम विद्याआरम्भ याय्त बौद्ध परम्परा अनुसार न्हापालाक ॐ नमोवागीश्वराय धका ब्वंकेगु च्वकेगु याना वइच्वंगु जुल ।

थूगु रुपं थन त:ताजिया आख: खनेद:सानं उकि मध्ये सुसंस्कृतगु समृद्धगु प्रसिद्धगु थौकन्हे प्रचलित जुयाच्वंगु नेवामितेगु थ:गु हे गौरव व महत्व दर्इच्वंगु नेवा: आख: धालसां नेपाल लिपि ख: ।

ध्वहे लिपि प्रकाशन लागि थौ यलया न्हूल्याम्ह पुच: यागु अथक प्रयास व थ:गु धर्म संस्कृति इतिहास उत्थान व राष्ट्रियता सुरक्षित याना तय्गु सद्भावनां अनुप्रेरि त जुया लिपि थपू गुथि पाखें थुगु सफू पिथना च्वन ।

आशादु थूगु सफू नेवामितय्सं छगु छगु न्याना थ:गु जातीय लिपि सय्का सिईका थ:गु गौरव व महत्वयात समृद्ध याना तई । लिसैं आयोजक पित्त यक्वयक्व भिन्तुना व सुभाय् देछाया च्वना । अस्तु ।

चउछाय् पुन्हि १११२

हेमराज शाक्य

थैना, यल

गुथिया छत्वा: खँ

नेपाल प्रचलित लिपि नेपा: देया नामं दुगु लिपि ख: धैगु प्रमाण येँ, यल, ख्वप या लाय्कुलि स्वनां तःगु मल्ल जुजु पिनिगु शिलालेखया आख: वा उगु इलय्या थी थी थासेया देग: बहा: बहि व सत:छेय् तथा तःगु शिलालेख आखलं क्यना च्वँगु दु । थुलि मछि प्रमाण दुगु लिपियात थौं नेपा: देया दुने मान्यता मदूगु व थूगु लिपि न्हनां वनिगुं खनां उकियात म्वाका: तयेया निम्ति यलय् न्हयदं न्ह्यो निसें थाय् थासे लिपि स्यना वया च्वनागु ख: । थ्व हे इवल्य् लिपि यात थपू (विकास) यानां यंकेंगु तातुना 'लिपि थपू, गुथि' यलया नामं ने. सं. १९९२ जंलाथ्व पंचमि (वि. सं. २०४९ भाद्र १६) कुन्हु स्वनागु जुल ।

थुगु गुथिया ज्याइव: कथं थी थी थासे लिपि कक्षा न्ह्याका: लिपिया प्रचार व अनुसंधान याना वनेगु उदेश्यं थ्व न्हापांगु पला: कथं लिपि सय्किपिं सकल भाषी व जाति पित सफूजक स्वया सयेकेफैगु कथं थूगु प्रचलित नेपाल लिपि वर्णमाला पिथनागु जुल । थूगु सफू निम्ति मुंकागु आख: स्वया उकियात अमूल्य सुभाब बिया बिज्याम्ह हेमराज शाक्य व मेमेगु ज्याय् दुग्यंक ग्वहालि ब्युपिं भाजुपिं मदन राज महर्जन, किरण शाक्य, प्रकाश चन्द्र श्रेष्ठ, सुनिल गोपाल श्रेष्ठ, सुदन रत्न शाक्य, अष्टमान शाक्य, अच्युत कृष्ण ताम्राकार व सकल यातनं शुभाय् ।

लोकरत्न शाक्य

नायो

लिपि थपू गुथि, यल ।

ॐ नमो वागीश्वराय ॥

स्वर वर्ण

VOWEL

अ
a

आ
ā

इ
i

ई
ī

उ
u

ऊ
ū

ऋ
ṛ

ॠ
ṝ

लृ
lṛ

लृ
lṛ

ए
e

ऐ
ai

ओ
o

औ
au

अं
am

अः
ah

स्वरवर्ण च्वयूगु विधि vowel writing process

अ a	ॐ	ॐ	अ	अ	अ
--------	---	---	---	---	---

आ ā	आ	अं am	अं	अः ah	अः
--------	---	----------	----	----------	----

इ i	ॐ	ॐ	ॐ
--------	---	---	---

इ i	ॐ
--------	---

उ u	ॐ	ॐ	उ
--------	---	---	---

उ u	उ
--------	---

ऋ r	ॐ	ॐ	ऋ
--------	---	---	---

ऋ r	ऋ
--------	---

लृ lr	ॐ	ॐ	ॐ
----------	---	---	---

लृ lr	ॐ
----------	---

ए e	ॐ	ॐ	ॐ
--------	---	---	---

ऐ ai	ॐ
---------	---

ओ o	ॐ	ॐ	ॐ
--------	---	---	---

औ au	ॐ
---------	---

व्यञ्जन वर्ण CONSONANT

क Ka ख Kha ग Ga घ Gha ङ Na

च Ca छ Cha ज Ja झ Jha ञ Na

ट Ta ठ Tha ड Da ढ Dha ण Na

त Ta थ Tha द Da ध Dha न Na

प Pa फ Pha ब Ba भ Bha म Ma

य Ya र Ra ल La व Va

श Sha ष Sa स Sa ह Ha

क्ष Kṣa त्र Tra ज्ञ Jña

व्यञ्जन वर्ण

CONSONANT

च्वय्गु विधि writing process

क Ka	क	।	व	क	क
---------	---	---	---	---	---

ख Kha	ख	ॠ	र	रु	ख
----------	---	---	---	----	---

ग Ga	ग	ॠ	ॠ	ॠ	ग
---------	---	---	---	---	---

घ Gha	घ	ॠ	ॠ	ॠ	घ
----------	---	---	---	---	---

ङ Na	ङ	ॠ	ॠ	ॠ	ङ
---------	---	---	---	---	---

च Ca	च	।	ॠ	ॠ	च
---------	---	---	---	---	---

व्यञ्जन वर्ण

CONSONANT

चवयुगु वलधल वरलतल prorss

क Ka	क	।	व	क	क
---------	---	---	---	---	---

ख Kha	ख	ॠ	र	रु	ख
----------	---	---	---	----	---

ग Ga	ग	ॠ	ॠ	ॠ	ग
---------	---	---	---	---	---

घ Gha	घ	ॠ	ॠ	ॠ	घ
----------	---	---	---	---	---

ङ Na	ङ	ॠ	ॠ	ॠ	ङ
---------	---	---	---	---	---

च Ca	च	।	न	च	च
---------	---	---	---	---	---

छ Cha	छ	ॠ	ॠ	ॠ	छ
----------	---	---	---	---	---

ज Ja	ज	ॠ	ॠ	ॠ	ज
---------	---	---	---	---	---

झ Jha	झ	ॠ	ॠ	ॠ	झ
----------	---	---	---	---	---

ञ ~Na	ञ	ॠ	ॠ	ॠ	ञ
----------	---	---	---	---	---

ट Ta	ट	ॠ	ॠ	ॠ	ट
---------	---	---	---	---	---

ठ Tha	ठ	ॠ	ॠ	ॠ	ठ
----------	---	---	---	---	---

ड Da	ड	ॠ	ॠ	ॠ	ड
---------	---	---	---	---	---

ढ Dha	र	ॠ	ॡ	र	र
----------	---	---	---	---	---

ण Na	ष	।	१	ष	ष
---------	---	---	---	---	---

त Ta	ग	ॠ	ॡ	ग	ग
---------	---	---	---	---	---

थ Tha	य	ॠ	ॡ	थ	थ
----------	---	---	---	---	---

द Da	र	ॠ	ॡ	र	र
---------	---	---	---	---	---

ध Dha	ष	।	१	ष	ष
----------	---	---	---	---	---

न Na	न	ॠ	ॡ	न	न
---------	---	---	---	---	---

प Pa	य	ॠ	ॡ	य	य
---------	---	---	---	---	---

फ Pha	र	ॠ	ॡ	र	र
----------	---	---	---	---	---

ब Ba	व	।	१	व	व
---------	---	---	---	---	---

भ Bha	र	ॠ	ॡ	र	र
----------	---	---	---	---	---

म Ma	म	ॠ	ॡ	म	म
---------	---	---	---	---	---

य Ya	य	ॠ	ॡ	य	य
---------	---	---	---	---	---

र Ra	व	।	१	व	व
---------	---	---	---	---	---

ल La	।	।	।	।
---------	---	---	---	---

व Va	।	।	।	।
---------	---	---	---	---

श Sha	।	।	।	।
----------	---	---	---	---

ष Ṣa	।	।	।	।
---------	---	---	---	---

स Sa	।	।	।	।
---------	---	---	---	---

ह Ha	।	।	।	।
---------	---	---	---	---

क्ष Kṣa	।	।	।	।
------------	---	---	---	---

त्र Tra	।	।	।	।
------------	---	---	---	---

ज्ञ Jña	।	।	।	।
------------	---	---	---	---

स्वरवर्णया थी थी आखः

variety of vowel

इ I	ई Ī	उ U	ऊ Ū	ऋ R̥	ॠ R̄
लृ Lṛ	लृ Lṝ	लृ Lṛ	लृ Lṝ	ए E	ऐ Ai

व्यञ्जन वर्णया थी थी आखः

variety of consonant

च CHA	झ JHA	ञ JHA	ज ÑA	ञ ÑA
ण ṆA	ध DHA	भ BHA	श SHA	क्ष KṢA

स्वरसंयुक्त व्यञ्जन वर्ण

व्यञ्जन वर्णया थुपिं न्हय्गः आखल्य् छ्यं च्वनी मखु

Following seven consonant letter don't have the head line

ग ङ ० ण थ ध ष

These letter are different in added of vowel sound

ल्यं दूगु आखल्य् जक छ्यं च्वनी, छ्यंदूगु व मदूगु

व्यञ्जन वर्णयात स्वरसंयुक्तयायबले क्वय्बिया कथं जुई

क	का	कि	की	कु	कू	कृ	कृ	क	के	का	को	कं	कः
ख	खा	खि	खी	ख	खू	खृ	खृ	ख	खे	खा	खो	खं	खः
ग	गा	गि	गी	गु	गू	गृ	गृ	ग	गे	गा	गो	गं	गः
घ	घा	घि	घी	घु	घू	घृ	घृ	घ	घे	घा	घो	घं	घः

ਫ ਫਾ ਫਿ ਫੀ ਫੁ ਫੂ ਫੁ ਫੂ ਫੁ ਫੂ ਫੁ ਫੂ ਫਾ ਫੀ ਫੰ ਫੜ
ਬ ਬਾ ਬਿ ਬੀ ਬੁ ਬੂ ਬੁ ਬੂ ਬੁ ਬੂ ਬਾ ਬੀ ਬੰ ਬੜ
ਠ ਠਾ ਠਿ ਠੀ ਠੁ ਠੂ ਠੁ ਠੂ ਠੁ ਠੂ ਠੁ ਠੂ ਠਾ ਠੀ ਠੰ ਠੜ
ਡ ਡਾ ਡਿ ਡੀ ਡੁ ਡੂ ਡੁ ਡੂ ਡੁ ਡੂ ਡੁ ਡੂ ਡਾ ਡੀ ਡੰ ਡੜ
ਤ ਤਾ ਤਿ ਤੀ ਤੁ ਤੂ ਤੁ ਤੂ ਤੁ ਤੂ ਤਾ ਤੀ ਤੰ ਤੜ
ਸ ਸਾ ਸਿ ਸੀ ਸੁ ਸੂ ਸੁ ਸੂ ਸੁ ਸੂ ਸਾ ਸੀ ਸੰ ਸੜ
ਅ ਅਾ ਅਿ ਅੀ ਅੁ ਅੂ ਅੁ ਅੂ ਅੁ ਅੂ ਅੁ ਅੂ ਅੁ ਅੂ ਅੰ ਅੜ
ਰ ਰਾ ਰਿ ਰੀ ਰੁ ਰੂ ਰੁ ਰੂ ਰੁ ਰੂ ਰੁ ਰੂ ਰਾ ਰੀ ਰੰ ਰੜ
ੳ ੳਾ ੳਿ ੳੀ ੳੁ ੳੂ ੳੁ ੳੂ ੳੁ ੳੂ ੳੁ ੳੂ ੳੁ ੳੂ ੳੰ ੳੜ

ਤ ਭਾ ਭਿ ਭੀ ਭੁ ਭੁ ਭੁ ਭੁ ਭੁ ਭੁ ਭੁ ਭੁ ਭੁ ਭੁ ਭੁ ਭੁ ਭੁ
ਦ ਟਾ ਟਿ ਟੀ ਟੁ ਟੁ ਟੁ ਟੁ ਟੁ ਟੁ ਟੁ ਟੁ ਟੁ ਟੁ ਟੁ ਟੁ
ਬ ਖਾ ਬਿ ਬੀ ਬੁ ਬੁ ਬੁ ਬੁ ਬੁ ਬੁ ਬੁ ਬੁ ਬੁ ਬੁ ਬੁ ਬੁ ਬੁ
ਗ ਗਾ ਗਿ ਗੀ ਗੁ ਗੁ ਗੁ ਗੁ ਗੁ ਗੁ ਗੁ ਗੁ ਗੁ ਗੁ ਗੁ ਗੁ ਗੁ
ਘ ਘਾ ਘਿ ਘੀ ਘੁ ਘੁ ਘੁ ਘੁ ਘੁ ਘੁ ਘੁ ਘੁ ਘੁ ਘੁ ਘੁ ਘੁ
ਙ ਙਾ ਙਿ ਙੀ ਙੁ ਙੁ ਙੁ ਙੁ ਙੁ ਙੁ ਙੁ ਙੁ ਙੁ ਙੁ ਙੁ ਙੁ ਙੁ
ਚ ਛਾ ਛਿ ਛੀ ਛੁ ਛੁ ਛੁ ਛੁ ਛੁ ਛੁ ਛੁ ਛੁ ਛੁ ਛੁ ਛੁ ਛੁ ਛੁ
ਜ ਝਾ ਝਿ ਝੀ ਝੁ ਝੁ ਝੁ ਝੁ ਝੁ ਝੁ ਝੁ ਝੁ ਝੁ ਝੁ ਝੁ ਝੁ
ਨ ਨਾ ਨਿ ਨੀ ਨੁ ਨੁ ਨੁ ਨੁ ਨੁ ਨੁ ਨੁ ਨੁ ਨੁ ਨੁ ਨੁ ਨੁ ਨੁ ਨੁ

य या यि यी यू यू यू यू ष ष आ ओ षं यः
रु रु रि री रू रू रू रू रु रु रु रु रु रु
व वा वि वी वू वू वू वू व व वा वो वं वः
रु रु रि री रू रू रू रू रु रु रु रु रु रु
म मा मि मी मू मू मू मू म म मा मो मं मः
य या यि यी यू यू यू यू ष ष आ ओ षं यः
न ना नि नी नू नू नू नू न न ना नो नं नः
रि री रू री रू रू रू रू रु रु रु रु रु रु

व वा वि वी वू वू वू वू व व व वा वो वं वः
भ भा भि भी भू भू भू भू भि भि भि भि भं भः
ष षा षि षी षू षू षू षू ष ष षा षो षं षः
स सा सि सी सू सू सू सू स स सा सो सं सः
र रा रि री रू रू रू रू र र रा रो रं रः
उ आ ऊ औ ऊ ऊ ऊ ऊ उ उ आ औ अं उः
य या यि यी यू यू यू यू य य या यो यं यः
अ आ इ ई अ अ अ अ अ अ अ अ अ अं अः

‘य’ संयुक्त व्यञ्जन वर्ण

CONSONANT MIXED WITH 'YA'

क	ख	ग	घ	ङ
च	छ	ज	झ	ञ
ट	ठ	ड	ढ	ण
त	थ	द	ध	न
प	फ	ब	भ	म
य	र	ल	व	श
ष	स	ह	ळ	क्ष

‘य’ संयुक्त व्यञ्जन वर्ण स्वरवर्णनापं
'ya' added consonant with vowel sound

क का कु कं का कं

ख खा खु खं खा खं

ग गा गु गं गा गं

घ घा गु घं घा घं

ङ ङा गु ङं ङा ङं

च चा चु चं चा चं

‘र’ संयुक्त व्यञ्जन वर्ण
CONSONANT MIXED WITH 'RA'

क	ख	ग	घ	ङ
च	छ	ज	झ	ञ
ट	ठ	ड	ढ	ण
त	थ	द	ध	न
प	फ	ब	भ	म
य	र	ल	व	श
व	स	ह	ळ	ऌ

‘ल’ संयुक्त व्यञ्जन वर्ण

CONSONANT MIXED WITH 'LA'

क	ख	ग	घ	ङ
च	छ	ज	झ	ञ
ट	ठ	ड	ढ	ण
त	थ	द	ध	न
प	फ	ब	भ	म
य	र	ल	व	श
स	ह	ळ	ऌ	ॡ

‘व’ संयुक्त व्यञ्जन वर्ण

CONSONANT MIXED WITH 'VA'

क	ख	ग	घ	ङ
च	छ	ज	झ	ञ
ट	ठ	ड	ढ	ण
त	थ	द	ध	न
प	फ	ब	भ	म
य	र	ल	व	श
स	ह	ळ	ऌ	ॡ

पञ्चम वर्ग व्यञ्जन वर्ण

consonant added under every fifth consonant

क	ख	ग	घ	ङ
क NKA	ख NKHA	ग NGA	घ NGHA	ङ NNA
च	छ	ज	झ	ञ
च NCA	छ NCHA	ज NJA	झ NJHA	ञ NÑA
ट	ठ	ड	ढ	ण
ट NTA	ठ NTHA	ड NDA	ढ NDHA	ण NNA
त	थ	द	ध	न
त NTA	थ NTHA	द NDA	ध NDHA	न NNA
प	फ	ब	भ	म
प MPA	फ MPHA	ब MBA	भ MBHA	म MMA

मिश्र वर्ण COMBINED LETTERS

क	ख	ग	घ	ङ
क KKA	ख KKHA	ग KTA	घ KSA	ङ GGA
द	ध	च	छ	ज
द GDA	ध GDHA	च CCA	छ CCHA	ज JJA
झ	झ	क	ङ	रु
झ JJHA	झ JDA	क TKA	ङ DGA	रु TTA
त	थ	स	द	ध
त TTHA	थ TPA	स TSA	द DDHA	ध DBHA
य	व	उ	ल	ळ
य PTA	व BDHA	उ BJA	ल LGA	ळ LKA

ल्य ल्य LPA	ला लत LTĀ	ला लज LJĀ	क कः SKA	सु सुः STRA
----------------	--------------	--------------	-------------	----------------

क कः STHA	य यः SPA	रु रुः PHA	यू यूः SNU	स सः SSA
--------------	-------------	---------------	---------------	-------------

क कः SKA	क कः STHA	क कः STRA	ह हः NHA	क कः NHA
-------------	--------------	--------------	-------------	-------------

ह हः LHVA	ह हः LHYA	ह हः MHYA	ह हः NHYA	ह हः MHVA
--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

मी मीः KSMI	मी मीः KSNA	मी मीः SHCA	मी मीः SHLO	मी मीः SHRI
----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

शु शुः SHRU	धु धुः DHRU	न्य न्यः NTYA	तय तयः TMYA	न्या न्याः NDHYA
----------------	----------------	------------------	----------------	---------------------

ल्या: आख: Number Letter

१ १	२ २	३ ३	४ ४	५ ५
६ ६	७ ७	८ ८	९ ९	० ०

थी थी ल्या: आख:

Varietty of Number Letter

४ ४	५ ५	६ ६	७ ७	८ ८
९ ९	० ०	१ १	२ २	३ ३

ल्या: खायुगु विधि Counting Method

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०

नीळि [२१ - ३०] नीसाळ/खी , खीळि [३१ - ४०] खीसाळ/यी	यीळि [४१ - ५०] यीसाळ/ळ , ढळि [५१ - ६०] ढसाळ/खी
खीळि [६१ - ७०] खीसाळ/ळ , ढळि [७१ - ८०] ढसाळ/वय	वयळि [८१ - ९०] वयसाळ/घी , घीळि [९१ - १००] सळि , सल
१००० ढळि , ढलळि , १००००० लख , १००००००० कोटी	

[illegible]

१॥ प्रभा ॥ सु॥ सखरा ८४१ आचार उक्त नवम्यानि (थो घीलनित प्रमायां धीमान्नीलाद्या यद्यस्युपि निलं दृष्टं धननियं सुनि ८ रुदेव द्रुत्वा
सुहृन्मुनासुकासाक॥ नक विहा निखात्र याकुलमाल लयिता गृहपातालनाम प्रकरणं स्याम रावाम गृहपातालसिमाया यष्टि
उपनयनं च नरेव गृहपातालनखाकि १ ऊव स ३ गृहदेवसतिवादि विद्वानां गनस्यदिनिका यद्वर्णाकाप्रष्टं कवीसंका

१ उं न मा ग्री धर्म धारु व स्वयं यु वा गी ध्व नाय ॥ २ ॥ श्री म मा य न स द्ध र्म
डि ला क सं यु का सि न । श्री य न नं म हा वू व न्द दं न न धा धि नाः
॥ ग्व म् श्री सा रा न उ न जा क्त ल्य मा न रु स्ताः थ धि दं श्री ध्म क सिं ह र ग वा न
स नः स्व र्म म र्म य या ना ल सः स द्ध र्म य का ध या दं वि श्वा कः थ धी

॥ श्री
दः न उ स्ती न उ ध द वू द्र या गुः न न ध स उ डा डा उ न म स्का ल ॥ न त्वा धि
ऊ ग दी ध्म नं ध र्म धा रुं डि ना ल यी न स्व यं यु स मू द्ध र्म व का मिः १
॥ ग नू ता द ना क ॥ गृ द्र या य ४ गृ ल्प नी मी स्व यं रु त्य क्रि स क्त्वा थी य नि षु द्ध
प्रि क य स वा धि स त्त्वर व ध्रु वं ॥ रु न्दः ग्व म् स्व र्म म र्म य या ना ल यी
ग्री ध्व नः द का ध र्म यार वा तिः स म रु क थ ग ग या क्त रु र्म वि श्वा कः
थ धिं दं ध र्म धा रु या क न म स्का ल या दा डाः थ स्व यं यु र ग वा न उ त्य

थुगु वर्णमाला सफू पिथनेत ग्वाहालियांना दीपिं

१. ललितपुर नगरपालिका, पूच्च, यल.....	५०००८-
२. ल. पु. न. पा. ६ वडा समिति यल.....	१०००८-
३. ल. पु. न. पा. ७ वडा समिति यल.....	५००८-
४. ल. पु. न. पा. १९ वडा समिति यल.....	५००८-
५. ल. पु. न. पा. २० वडा समिति यल.....	५००८-

महानुभावपिं

१. धर्मबहादुर धाखा, कृष्णगली यल.....	१०००८-
२. हेराकाजी शाक्य, हःखा यल.....	१०००८-
३. चैतराज शाक्य, दौबहाल यल.....	५१०८-
४. विजय शाक्य, नकबहिल यल.....	५०५८-
५. राजा शाक्य, नकबहिल यल.....	५०५८-
६. लोकरत्न शाक्य, नकबहिल यल.....	५०५८-
७. जुजुराज शाक्य, चाकुपात यल.....	५०५८-
८. हितलर शाक्य, ओकुबहाल यल.....	५०९८-
९. जगतमुनि शाक्य, गुजिबहाल यल.....	५०९८-
१०. नेमबिर शाक्य, नःबहाल यल.....	५००८-
११. भिम शाक्य, ओकुबहाल यल.....	५००८-
१२. पुष्पराज शाक्य, ओकुबहाल यल.....	५००८-
१३. अमीर शाक्य, ओकुबहाल यल.....	५००८-
१४. राजकुमार शाक्य, थैना यल.....	५००८-
१५. हेमराज शाक्य, थैना यल.....	५००८-
१६. शम्भुलाल जोशी, सौगः यल.....	५००८-
१७. रत्न मान शाक्य, पूचो यल.....	५००८-

संघ / संस्था पाखें

१. महाबौद्ध पुस्तकालय, ओकुबहाल यल.....	११०९८-
२. महाबौद्ध युथक्लब, ओकुबहाल यल.....	१००५८-
३. लूजः साहित्य पाःलाः, सौगः यल.....	५५५८-
४. बौद्ध बिहार युवा संघ, पूच्च यल.....	५०९८-
५. महाबौद्ध पेशागत मूर्तिकला संस्था लि.....	५००८-

मगाः मचागु गुथि पाखें बेहोरे यानागु जुल ।

सफ़ाया निरिति स्वापु

सौमल कापी उद्योग. सौम. यल. फो.न. :- ५२६०६७

मुद्रक : सेवा प्रिन्टिङ्ग प्रेस, टेक्, फोन-२११७५४